

LÄNSSTYRELSEN

Göteborgs och Bohus län
Planeringsavdelningen

BESLUT

1983-04-25
delg kv

11.1211-4512-81

Kommunstyrelsen i Uddevalla kommun

Beslut att förklara skalbankarna vid Kuröd, Bräcke och Samneröd Uddevalla kommun som naturreservat

Skalbankarna i Uddevallaområdet har sedan länge tilldragit sig ett stort geologiskt vetenskapligt intresse. De flesta ligger 55-75 meter över nuvarande havsytan och kom därför att utgöra ett kännetecken på landhöjningen.

Sedan inlandsisen smälte bort från Uddevallaområdet har landet höjt sig 140 m ur havet. Efterhand som landhöjningen fortskred utvecklades området för ca 11 000 år sedan ett brett sund vid Uddevalla med stor blandning av sött vatten från Vänerbäckenet och salt vatten från Västerhavet. Under en tidsrymd av ca 1 000 år skapade detta vattenutbyte gynnsamma betingelser för ett rikt marint djurliv, som resulterat mäktiga skalbankar.

I befintliga skalbankar har återfunnits skalrester av mer än 100 arter ryggradslösa marina djur samt skelettdelar av valar, sälar och fiskar. De olika djurarternas skilda krav på vattendjup, salthalt och temperatur har haft stor betydelse för tolkningen av Västsveriges utveckling närmast efter istiden. Skalbankarna är därvid unika inte enbart i Sverige utan även sett i ett internationellt perspektiv.

Efter en omfattande exploatering återstår i dag endast rester av de ursprungliga bankarna. Det är dock av ett väsentligt vetenskapligt intresse att kvarvarande rester inom några områden bevaras för framtiden.

De större kvarstående skalbankarna i Uddevallaområdet har tagits upp som riksintresse för vetenskaplig naturvård i samband med den fysiska riksplaneringen. Därvid har aktualiserats ett utvidgat skydd enligt naturvårdslagen. Länsstyrelsen har i anledning härav och efter samråd med Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) upprättat förslag till nya gränser och föreskrifter för de större skalbankarna som benämns Bräckebanken, Kurödsbanken och Samnerödsbanken.

Bräckebanken har en särställning i sin mäktighet och anses vara den största skalbanken i världen. Banken har ackumulerats i ett smalt dalpass och ligger därvid an mot berg i norr och öster. I söder och väster gränsar resterna av skalbanken till vägbyggnader. Dess yta ligger 57,5 m ö h och en av skärningarna har visat 12,9 m skalmäktighet. Skalbanken har exploaterats hårt. Materialet har främst använts som fyllnad till järnvägsbankar, landsvägsbankar m m. Under senare tider har ansenliga mängder använts till skalmjölfsfabrikation för hönsfoder.

Ett mindre parti av den ursprungliga skalbanken är fridlyst enligt länsstyrelsens beslut 1930

och 1947. Fridlysningsområdet ägs och förvaltas av Uddevalla kommun. Nu aktuellt förordnande innebär en mindre areell utvidgning av fridlysningsområdet samt komplettering av föreskrifter för att minska skador och slitage i området. Utvidgningen berör endast av kommunen ägd mark.

Kurödsbanken utgör resterna av en större skalbank som tidigare utfyllt en smal dalsänka. Även denna bank har exploaterats hårt varför kvarvarande rester främst återfinns invid dalsänkans bergsidor. I västligaste delen finns den ursprungliga markytan kvar mellan bergsidorna. Härifrån har man en god vy västerut över Bräckebanken och kan studera bildningsbetingelserna för bankarna. På sin stora rikedom av skal av olika skalförande djurarter i rasbranterna är Kurödsbanken av största vetenskapliga intresse för främst studieändamål.

Inom Kurödsbanken ligger ett mindre parti om 120 m² som fridlysts enligt länsstyrelsens beslut 1926. Uddevalla kommun som äger Kurödsbanken har förvaltat det fridlysta området. Nu aktuellt förordnande innebär en betydande areell utvidgning samt föreskrifter som gör det möjligt att närmare studera skalbankarnas innehåll.

Samnerödsbanken utgör endast en ringa rest av den mäktiga skalbank som utfyllt den dalgång där nu en skjutbana är förlagd. De väsentligaste delarna schaktades bort när skjutbanan anlades. Av den ursprungliga banken kvarstår dels djupare lager i övre delen av skjutbanan dels en avlagring mellan bergknallarna öster om skjutbanan. Den sistnämnda avlagringen representerar den ursprungliga bankens högsta nivå och från vilken man har en god utblick över dalgången och kan förstå betingelserna för skalbankens uppkomst.

Samnerödsbanken ligger inom skjutbaneområdet som tillhör Bohusläns regemente.

Uddevalla kommun har i sitt remissvar tillstyrkt föreslagna reservatsbildningar med den förutsättningen att tidigare planerad väg i östra delen av Kurödsbanken kan komma till utförande när så bedöms erforderligt.

Länsstyrelsen har studerat vägförslaget och bedömt att en vägbyggnad kan utföras i östligaste delen av Kurödsbanken. Föreskrifterna har formulerats så att en vägbyggnad skall vara möjlig.

Uddevalla kommun har vid samråd och gemensam exkursion till skalbankarna våren 1981 förklarat sig vilja fortsätta naturvårdsförvaltningen av Bräckebanken och Kurödsbanken.

Bohusläns regemente har tillstyrkt det föreslagna skyddet av Samnerödsbanken och vid samråd åtagit sig naturvårdsförvaltningen av denna bank.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen de skaljordsområden, som avgränsats på karta, bilaga A, som naturreservat. Områdena benämns Bräckebanken, Kurödsbanken och Samnerödsbanken.

Syftet med reservatsbildningen är

att bevara de ansevärda geologiskt-vetenskapliga värden som respektive avlagringar

representerar

att tillgängliggöra respektive område för studium av avlagringarnas uppbyggnad och uppkomst

att bevara de floristiska särdrag, som respektive område uppvisar.

Med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen förordnar länsstyrelsen att de föreskrifter som upptagits i bilaga B (Bräckebanken), bilaga C (Kurödsbanken) och bilaga D (Samnerödsbanken) skall gälla för reservaten.

Med stöd av 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen utser länsstyrelsen Uddevalla kommun till naturvårdsförvaltare för Bräckebanken och Kurödsbanken samt Bohusläns regemente till naturvårdsförvaltare för Samnerödsbanken.

Länsstyrelsen fastställer med stöd av 9 § naturvårdsförordningen till detta beslut hörande skötselplaner för naturreservaten (bilaga E).

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, jordbruksdepartementet, se bilaga F (formulär 3).

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövdingen Åke Norling, ledamöterna Lars-Åke Skager, Erling Sundwall, Bengt-Olof Thylén, Sven Lignell, Ingemar Svensson, Rune Thorén, Stig Grauers, Kerstin Sandborg och Elof Karlsson samt tjänstgörande suppleanterna Einar Myhrman, Inge Johansson, Torsten Börjesson och Kurt Axelsson.

I den slutliga handläggningen deltog även länsrådet John Hägglund, naturvårdsdirektören Bengt-Erik Olsson, förste länsassessorn Carl-Otto Lindberg, länsarkitekten Ingegerd Ågren, länsantikvarien Hans Andersson, överlantmätaren Hans Busck, förste byråingenjören Gunnar Gustafson och byrådirektören Carl-Axel Jansson, den sistnämnde föredragande.

Åke Norling

Carl-Axel Jansson

Bilaga B

Föreskrifter för naturreservatet Bräckebanken i Uddevalla kommun

A Föreskrifter enligt 8 § NVL angående inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet.

Det är förbjudet att

- 1 uppföra nybyggnad
- 2 bedriva täkt
- 3 Schakta, fylla, tippa
- 4 plantera eller så växter
- 5 dra fram luftledningar eller uppsätta master
- 6 ställa upp husvagn
- 7 anordna upplag

B Föreskrifter enligt 9 § NVL angående markägares eller nyttjanderättsinnehavares skyldighet att tåla visst intrång.

- 1 Förvaltaren skall äga rätt att borttaga träd och buskar i enlighet med skötselplan
- 2 Förvaltaren skall äga rätt att uppföra stängsel i erforderlig omfattning för att avlagringen ej skall skadas
- 3 Förvaltaren skall äga rätt att anlägga parkeringsplats för besökare

C Föreskrifter enligt 10 § NVL gällande allmänheten.

Det är förbjudet att

- framföra motorfordon, moped eller cykel inom området
- parkera bil, buss eller husvagn utanför anlagd parkeringsplats
- campa
- borttaga växter och skal
- gräva eller på annat sätt skada avlagringen

Bilaga C

Föreskrifter för naturreservatet Kurödsbanken, Uddevalla kommun

A Föreskrifter enligt 8 § NVL angående inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet.

Det är förbjudet

- 1 uppföra nybyggnad
- 2 bedriva täkt av lösa avlagringar
- 3 schakta, fylla , tippa
- 4 plantera eller så växter
- 5 dra fram luftledningar eller uppsätta master

- 6 ställa upp husvagn
- 7 anordna upplag
- 8 att utan länsstyrelsens tillstånd anlägga väg inom området

B Föreskrifter enligt 9 § NVL angående markägares eller nyttjanderättsinnehavares skyldighet att tåla visst intrång.

- 1 förvaltaren skall äga rätt att borttaga träd och buskar enligt skötselplan
- 2 Förvaltaren skall äga rätt att uppföra stängsel i erforderlig omfattning för att avlagringen ej skall skadas
- 3 Förvaltaren skall äga rätt att anlägga parkerings plats för besökare

C Föreskrifter enligt 10 § NVL gällande allmänheten.

Det är förbjudet att

- parkera bil, buss eller husvagn utanför anlagd parkeringsplats
- framföra motorfordon, moped eller cykel i terrängen
- campa
- utan förvaltarens medgivande borttaga växter och skal
- gräva eller på annat sätt skada avlagringen; mindre grävning i pedagogiskt syfte får dock ske efter förvaltarens medgivande.

Bilaga D

Föreskrifter för naturreservatet Sarmerödsbanken i Uddevalla kommun

A Föreskrifter enligt 8 § NVL angående inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet.

Det är förbjudet att

- 1 uppföra nybyggnad
- 2 Bedriva täkt
- 3 schakta, fylla, tippa
- 4 plantera eller så växter
- 5 dra fram luftledningar eller uppsätta master
- 6 ställa upp husvagn
- 7 anordna upplag

B Föreskrifter enligt 9 § NVL angående markägares eller nyttjanderättsinnehavares skyldighet att tåla visst intrång

- 1 Förvaltaren skall äga rätten att borttaga träd och buskar i enlighet med skötselplan.
- 2 Förvaltaren skall äga rätt att uppföra stängsel i erforderlig omfattning för att avlagringen ej skall skadas.

C Föreskrifter enligt 10 § NVL gällande allmänheten

Det är förbjudet att

- framföra motorfordon, moped eller cykel inom området
- Campa
- borttaga växter och skal